

Quan l'àrbitre és arbitrari

Si encara no l'han vist, els recomano veure la pel·lícula *Los archivos del Pentágono* de Steven Spielberg. A banda de la solidesa narrativa i de bones interpretacions (Meryl Streep i Tom Hanks), s'explica una història que indica com és d'important per a un estat de dret comptar amb dos elements: 1) una justícia veritablement independent del poder executiu, especialment els seus òrgans superiors (Tribunal Suprem) i 2) una premsa lliure que no dubti a criticar i oposar-se a decisions de govern per sobre dels interessos dels grups de pressió. Sense aquests dos elements l'estat de dret és mera retòrica. Una qüestió de lamentable actualitat a l'estat espanyol.

A més d'aquests dos elements, que formen part del principi de separació de poders, hi ha altres elements per al funcionament correcte d'un estat de dret (que he esmentat en altres articles). Tanmateix, en les condicions actuals en conformaria que es complissin aquests dos elements. El cas espanyol mostra, d'una banda, uns magistrats de la cúpula judicial (Tribunal Constitucional, Tribunal Suprem, Consell General del Poder Judicial) submisos al poder executiu i als partits, així com uns mitjans de comunicació, especialment els de la capital, també submisos al poder central.

Centrem-nos en el poder judicial. Un dels preus pagats en la transició política dels anys 70-80 va ser la continuïtat del poder judicial del franquisme. Així com en la dècada dels 80 es va produir una reforma profunda del sector militar (reforma de Narcís Serra), no es va produir res semblant en relació als magistrats, l'estructura i l'organització del poder judicial. La continuïtat amb la dictadura va ser gairebé total. Les conseqüències resulten òbvies més de quaranta anys després.

Sobren indicadors. Citem-ne dos de recents relacionats amb la investidura del president Puigdemont.

1. Tribunal Suprem (TS). Fa vergonya llegir la decisió "argumentada" (és un dir) del magistrat Llarena per no cursar l'ordre de detenció del president quan era a Copenhaguen per donar una conferència: no es cursa l'ordre, es diu, per no caure en la pretesa estratègia de Puigdemont de voler ser arrestat i així provocar que pogués tenir els mateixos drets (també és un dir) que els diputats elegits que són a la presó. La decisió es basa en un criteri "polític" allunyat de les esperables consideracions jurídiques sobre una persona sobre la qual recau una ordre de cerca i captura al territori espanyol (només en

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA POLÍTICA DE LA UPF

aquest territori, després del ridícul que el mateix magistrat va fer en haver de retirar l'euroordre quan es va saber que la judicatura belga no concediria l'extradició del president). El magistrat del TS sembla voler actuar més com a portaveu del PP que com a membre d'un poder judicial imparcial i independent.

2. Tribunal Constitucional (TC). Té dos temes sobre els quals s'ha de pronunciar: l'admissió o no a tràmit del recurs del govern central sobre la candidatura de Puigdemont a presidir la Generalitat, i els recursos presentats per Podem i pel Parlament de Catalunya contra l'aplicació de l'article 155. Són dues noves proves del cotó fluix sobre la professionalitat i la independència d'aquest tribunal.

De moment, només ha decidit de manera lateral i més aviat surrealista sobre aspectes del primer recurs. El TC ha endarrerit deu dies l'admissió o no del recurs, sense dir res sobre la modificació del calendari de la investidura (!), una decisió qüestionable en termes de professionalitat procedimental. En canvi, s'ha tret de

la màniga unes "mesures cautelars" malgrat que l'assumpte de fons encara no se sap si s'admet a tràmit o no (!). Més surrealisme. A més, el TC no dubta a passar-li la pilota al TS (Llarena) en la qüestió de si el president pot anar a la sessió d'investidura o no. És a dir, el TC estableix que un jutge pot decidir sobre la capacitat d'un diputat de ser elegit. En quina norma es fonamenta aquesta pretensió? Sembla que en cap. Un diputat que ha estat escollit, ¿no pot ser candidat? En una democràcia liberal un jutge mai pot "donar permís" perquè es presenti una candidatura en un Parlament. És una altra conseqüència de la separació de poders. I aquí no es poden esgrimir qüestions penals, ja que no hi ha cap sentència judicial en ferm. Es tracta d'una decisió pròpia d'un estat autoritari. Tampoc és admissible que abans que el Parlament es pronuncii sobre el vot telemàtic o per persona interposada el TC sancioni que són il·legals. Es tracta d'una altra vulneració de la separació de poders. El Parlament queda reduït a una cambra provincial de fireta. Més autoritarisme.

El TC actual sembla més obsessionat a emetre resolucions per unanimitat que a fer-les conforme a dret. En termes de política comparada dels estats de dret occidentals, l'estat espanyol fa pena. Té poder, però en aquestes decisions no és un poder de caràcter liberal-democràtic. El TC actua com un àrbitre arbitrari. Afegeix al desprestigi i la deslegitimació dels últims vint anys una deriva autoritària difícil de revertir.

Pregunta als partits independentistes: en les condicions actuals, què convé més al país? ¿Recuperar unes institucions autonòmiques quan se sap que seguiran disminuint, tant per l'ofec del control dels comptes com per la permanent amenaça de més aplicacions de l'article 155?, ¿o bé mantenir i aprofundir la tensió actual a escala interna i internacional, no donant la imatge que s'accepten les mesures repressives de l'Estat? Sé que no és una decisió fàcil. Les dues respostes tenen costos clars i beneficis incerts. I aquí tampoc hi ha terceres vies.

Els resultats electorals del 21-D han estat clars. ¿Hi ha solucions institucionals? Sí. ¿Les posarà en pràctica l'Estat? No. En els països hi ha moments extraordinaris. ¿Abaixar el cap és una posició intel·ligent quan saps que et seguiran pegant (potser més fluixet)? La dignitat també forma part de la identitat d'un país.

No oblidin veure la pel·lícula que esmentava a l'inici. Val la pena. També per contrastar-la amb coses que passen aquí.

GETTY

**En una democràcia liberal
un jutge mai pot
"donar permís" perquè
es presenti una candidatura
en un Parlament**